

Postskriptum

Lepší režim?

Čínští vůdci jsou pronásledováni strašáky minulosti, stejně jako někteří pozorovatelé Číny, sebe z toho nevyjímaje. Mým strašákem je občasná neschopnost pozorovatelů zvenčí rozpoznat totalitní režimy a jejich nebezpečnost, dokud není příliš pozdě. Dokonce nacistické Německo požívalo širokého respektu, dokud nezavleklo Evropu a svět do války. Neradi si to dneska připomínáme, ale tento respekt byl silně přítomen ve všech zemích, které poté s Německem válčily, včetně jejich intelektuálů. Tento obdiv přezřel ochromující rány: stále odpornější, brutálnější a rasističtější diktaturu i chvástavě šílenství Hitlera, kdykoliv promluvil. Mnoho pozorovatelů Sovětského svazu v něm vidělo věrohodnou alternativu k demokracii a hluboko do Stalinova období a po něm i režim, který jí byl v mnoha ohledech nadřazený, občas nadřazený i morálně. A tento obdiv opět přežil to, co by mělo způsobit, že byl naprosto nemožný: kolektivizaci a hladomor, politické vraždy jako nástroj vládnutí, pakt o spolupráci s Hitlerem, jenž vedl k anekxi části Polska a pobaltských států, gulagy, invazi do Maďarska a Československa. Dokonce když jsem byl v sedmdesátých letech ještě student, na celé univerzitě v Oslu zaznívaly hlasy, že východoevropské režimy, zejména Východní Německo, jsou v mnoha ohledech nadřazené našemu vlastnímu systému.

A dneska to je Čínská lidová republika, kdo vzbuzuje obdiv. A opět obdiv, který přežil všechny nepříznivé osudy: brutalitu Maovy diktatury a všechny její katastrofální důsledky, po Maovi selhání na křižovatce dějin, kdy se režim nerozhodl se politicky otevřít, uchýlení se k politickému vraždění v roce 1989. Filozofové oceňují Čínu jako stát představující civilizaci. Lidé z byznysu po celém světě a akademikové se mohou přetrhout, aby se mohli zapojit do divadýlka okolo Číny. Nicméně Čína má pochopitelně daleko k tomu, aby sklízela všeobecný obdiv, stejně jako jej neměly předcházející totalitní režimy, ale někteří jako by počítvali potřebu vidět režim benevolentnější, než ve skutečnosti je. V osmdesátých letech svět selhal, nenaslouchal Tengovi a rozhodl se věřit, že směřuje Čínu liberálním směrem. Ale on přece nikdy neřekl, že bude takto směřovat, a ani to nikdy neudělal. Když se v roce 2012 dostal k moci Si Ťin-pching, muž, o kterém si opět svět myslel, že bude reformátorem, namísto toho, aby tihnul k maistické levici, ve skutečnosti utáhl všechny šrouby diktatury a obrátil se k ideologii agresivního nacionalismu. Znovu proti všem předpokladům lidí uvnitř i vně Číny tváří na své důvěře a očekávají, že Čína postupuje směrem k více sociálně a politicky otevřené společnosti procesem, který doufejme bude možné nazvat „zpomalenou revolucí“.¹³⁵

Za tímto přesvědčením se skrývají dva klamy. Jedním je nekritický obdiv k tomu, co režimy zajišťují, zejména se to týká zajištění pořádku a síly. Zatímco Sovětský svaz vypadal nejsilněji a maistická Čína se tvářila jako předvoj světové revoluce, demokratický svět se utápěl v sebestopychbnostech. Síla a odhodlání autokratických režimů vypadaly dobře, protože jejich alternativa vypadala špatně. To zapříčinilo, že mnoho pozorovatelů obdivovalo diktátorské režimy kvůli jejich zdatnosti a ignorovalo či zlehčovalo lidské oběti, které musely vynakládat na to, co zajišťovaly. A to také způsobovalo, že přeceňovaly, co aktuálně zajišťovaly a poskytovaly. Sovětský svaz neměl ve skutečnosti nikdy dobré výsledky, i když to chvíli vypadalo, že je má. Držel státní hospodářství nad vodou na zádech vykořisťovaného a zbídačeného obyvatelstva. A pravdivý příběh maistické Číny je takový, že nezajišťovala nic než destruktci. A dnes se tvrdí, že její reformovaná ekonomika je na nejlepší cestě stát se největší na světě, což je příběh, který se opírá o vyumělkované statistiky vzestupu a omlání této skutečnosti.

¹³⁵ Johnson, *Wild Grass*.

Další klam je ideologický. Jak Sovětský svaz, tak maoinstická Čína používaly zbraň ideologie s ohromným účinkem. Nabízely světu systémy vlády, které slibovaly ráj na zemi, jakmile boj skončí jejich vítězstvím, a mnoho nezavěenců na tento mocný příběh přistoupilo, někteří úplně, jiní jen do jisté míry. Ti, kteří byli ochotni vidět v těchto režimech dobro, je obdivovali a omlouvali odporností, kterých se dopustily, jako nezbytné hynější oběti ztřeštiného většího dobra.

V případě současné Číny hraje roli také faktor velikosti. Čína je velká a silná, v neposlední řadě ekonomicky. Člověku se hodí sám sebe přesvědčit, že režim, se kterým má člověk co dočinění a se kterým je spojeno mnoho výhod, pokud je s ním člověk v dobrých vztazích, je režim chvalyhodný, anebo přinejmenším další režim mezi jinými stejnými režimy.

Ale Čína je jiná. Její stát je jiný – státostrana. Její politické uspořádání je jiné – kontrolokracie. Její ekonomika je jiná – socialistická tržní ekonomika. Hledět blahosklonně na současnou Čínu, neboť je to jen jeden režim mezi mnohými a takový, jenž se náhodou stal ekonomicky úspěšný a efektivní ve svém zajišťování, znamená nebrat Čínu vážně v tom, jaká je. Jestliže existovala nějaká obnověrná naděje, že se Čína na prahu reformy a politiky otevřených dveří otevře také politicky, pak už pohlasla, zejména v poslední době pod vedením Si Ťin-pchinga, který opět konsolidoval diktátorský režim. O tom už nemůže být pochyb, otázkou jen zůstává, nakolik radikální taková konsolidace bude.

Novinář Evan Osnos, který opustil Čínu v roce 2013, poté co v ní prožil řadu let jako korespondent *New Yorkeru*, popsal svoje celkové zkušenosti v knize nazvané *Age of Ambition*. Což je případný titul. Čína se pozvedá, vůdci jsou sebevědomí a souosedé znepokojení. Ale do jaké míry je čínský stát ambiciózní a k čemu vzhlížejí jeho vůdci, jaká je povaha jejich ambicí?

To vědět nemůžeme. Model může či nemusí stát na rozhraní. Ti, kteří byli předtím nejdychtivější v předpovědích, se více než často spletli. To nejlepší, co mohou udělat, je předložit jisté možné scénáře a spekulovat o pravděpodobnosti, že se uskuteční.

Scénář 1. Pořád dál. Reformní kontinuita může přetrvávat. Ekonomika může dále růst, přinejmenším dostatečně. Stát může dál kontrolovat, přinejmenším dostatečně. Může dál probíhat administrativní reforma, důvěrně známým způsobem, totiž krok za krokem. Může se pokračovat i v kolektivním

vedení. Socialistická tržní ekonomika může být nahlžena jako nezbytnost. Obyvatelstvo může zůstat jakžtakž poslušné. Zbytek světa se může i nadále o Čínu zajímat a obdivovat ji. Čína se může vyhnout všem mezinárodním avanturismům a stáhnout se zpět z pozice, kdy by byla na pokraji konfrontace se sousedy. Vůdci mohou pokračovat v tom, že za nejčinnější budou považovat udržování stability. Jestli se vůdci budou muset začít méně spolehat na legitimitu, mají prostředky a vůli nastolit tvrdší kontrolu, jak jsme byli svědky v posledních dvou letech. Režim profituje z reformy a otvírá se a vůdci možná nechtějí vystavovat riziku to, čeho bylo dosaženo. Mohou zůstat opatrní a mohou svoje ambice držet pod kontrolou.

Hodnotím tento scénář jako vysoce pravděpodobný. Čína se dlouhé roky jen tak tak prokousávala a další takové protloukání se je možná pro režim to nejlepší možné řešení. Nové vedení se může ukázat jako méně ambiciózní, než jak se zpočátku jevílo, a může se, stejně jak to udělali předcházející vůdci, usadit a realizovat jen nezbytné spíše než to, co by bylo žádoucí. Šok z krachu na burze v roce 2015 může posunout kyvadlo řízení ekonomiky zpět od nástupu trhu k pevnější kontrole.

Nicméně během dokončování této knihy se naše poznávání nového vedení prohlubovalo a já jsem začal uvažovat nad tím, že tento scénář možná není tak vysoce pravděpodobný. Si Ťin-pching získal do svých rukou bezprecedentní moc, alespoň od Maových dob, a prezentuje se jako ambiciózní a aktivní vůdce, který možná nemá na mysli hájit odkaz – totiž prostě udržovat loď ve stejném kursu. Zdá se, že by to mohl být muž s posláním, možná zkoncentroval ve svých rukou už dostatek moci, aby ji využil, a možná je odhodlán či uvězněn v přesvědčení, že může začít vnucovat svoji vlastní vůli a dovést všechno až k hořkému konci.

Scénář 2. Zánik. Ačkoliv mnohé naznačuje to, že ekonomika bude i nadále růst a že kontrolokracie bude dál trvat a vylepšovat se, na sto způsobů velená stabilita spočívá na mnohajemně vyvážených předpokladech. Nejsou žádné limity toho, co by se mohlo polazít. Rozpory socialistického tržního hospodářství se mohou ukázat být dále nezvládnutelné. Růst se může nejen zpomalit, ale i úplně zastavit. Třída oligarchů může dál okrádat stát, který si však už nemůže dále dovolit být okrádán. Bublina úvěry poháněného investování může prasknout tak, jak se to částečně přihodilo burzovnímu trhu v roce 2015. Může být mnoho těch, kdo budou moci odejít do svobodného

světa, a vezmou si s sebou příliš mnoho finančních prostředků. Stav latentního konfliktu ve vedení nemusí být nadále udržitelný. Si Ťin-pching může být začít chápán v tom, co dělá, jako císař a většina kolegů se proti němu může obrátit – nebo může uspět v tom, že veškerou moc strhne na sebe a stejně jako Mao vykolejí vlak státostřany. Může se však také ukázat jako opravdově věřící v čistotu strany a dovést svoje úsilí očistit ji až ke konci a k jejímu sebevražděnému zhroucení. Může také intervenovat armáda. Protikorupční kampaň může selhat a vést k administrativní paralýze. Mohou se začít projevovat společenské síly. Nové ekonomické a intelektuální střední třídy mohou přestat být spokojené, stejně jako studenti nebo novinaři. Může se zhroutit kontrola internetu. Mohou se vzbouřit etnické menšiny. Demokratickou náklazu z Hongkongu a Ťchaj-wanu už nebude možné zadržet. Mohou se spojit sousední země. Na Čínu mohou udeřit zahraniční mocnosti. Může vypuknout válka.

Všechno tohle a mnohé další je možné. Ale já tento scénář neklasifikuji jako vysoce pravděpodobný, i když krach z roku 2015 musíme vnímat jako důkaz toho, že stabilita je křehká. Přesto, na rozdíl od názoru, že čínský model je plný rozporů a nemůže se udržet, jsem došel k závěru, že státostřana je jednou z těch, které disponují velkou výkonností. Je efektivní co do kontroly a administrace. Má pevné fiskální základy. Je schopná se adaptovat a reformovat i nastolit větší represe, pokud by to bylo zapotřebí. Je pravděpodobnější, že doma se udrží kontrolokracie a navenek převáží racionalita. Ale nic není jisté. Věci se mohou vymknout z rukou a mnohé se může vydat špatnou cestou.

Scénář 3. Utopie. Režim tvrdí, že je na cestě k socialismu a v současnosti se nachází v přechodové fázi akumulace kapitálu a diktatury proletariátu předtím, než ve správný čas využije své akumulované zdroje a stabilitu k vytvoření socialistické utopie plně bezpečnosti, harmonie a svobody. Tato cesta je vtělena do stranického programu a stanov. Něco z toho by se mohlo realizovat. Může nastat čas pro nastolení rovnosti dle programu „napřed růst, teprve poté rovnost“. Si Ťin-pching a jeho spolupracovníci možná uspějí ve svém zdrcujícím úderu proti silám oligarchické třídy. Rozpory a nervovost budou potlačeny. Nerozvinutý systém sociální ochrany se promění v sociální stát. Vládnutí zákonem se promění ve vládu zákona. Státní administrativa by se mohla proměnit v čestnou a vnímavou. Korupce může být potlačena

natolik, že už nebude tvořit nesnesitelnou součást každodenního života. Jádro struktury kontrolokracie, jako jsou *chu-chou* a politika kontroly porodnosti, mohou být významně uvolněny nebo zrušeny. Občanská společnost, která se například může zformovat kolem neoficiálních NGO, může nabýt na síle a stát se státní partnerem v pokojném rovnovážném vztahu stát–společnost.

To je také možné, ale podle mého mínění se jedná o málo pravděpodobný scénář. Nervovost a rozpory jsou v mnoha dimenzích pevně zakotvené. A nic nenasvědčuje tomu, že režim má v úmyslu zavést něco jako seriózní sociální ochranu a spravedlnost či že by se měl pustit do tohoto druhu politiky, dokonce i kdyby to jeho vůdci chtěli. Válka s vrstvou oligarchů může skončit příměřím, jestliže se vůdci uspokojí tím, že eliminují své oponenty uvnitř systému, anebo se dlouho potáhne, bude brutální a možná destruktivní. Stát není důvěryhodný a autonomní sociální síly, pokud jim bude dovoleno žít, se pravděpodobně stanou oponentem státu než jeho partnerem. Všechna předchozí směřování k otevřeným a vyváženým sociálním vztahům se promění ve volání po demokracii, tedy budou vnímány jako hrozba a budou muset být rozdraceny ještě dříve, než se ustaví jako autonomní síla. A nový režim bude odhodlaný upevnit kontrolokracii a nebude jevit žádně známky toho, že by ji chtěl uvolnit.

Scénář 4. Demokracie. Vůdci také tvrdí, že jejich model je demokracií s čínskými rysy nebo je na nejlepší cestě k tomu, aby se jím stal. Ačkoli je dnes Čína naprostou diktaturou a vypadá to, že diktátorským režimem zůstane, ustavení demokracie svébytného druhu je možné. Dalo by se říct, že na vesnické úrovni cosi jako demokracie funguje a je možné, že by se to mohlo stát základem pro další evoluci. Objevily se experimenty s nastolováním demokracie na vyšších úrovních hierarchie, třebaže doposud nezaznamenaly úspěch. Čína se ukázala být přeplněným tlakovým hrcem, ve kterém to touhou po demokracii jen vše, a bezpochyby jsou ve společnosti demokratické aspirace nazižvy. Svého času vynalezla Amerika nový druh demokracie, Číně se to může povést nyní.

Možný vývoj by mohl učinit vesnickou demokracii skutečnou tak, že by se ve vesnicích mohly odehrát svobodné volby. Pak by se mohla lokální demokracie rozšířit na městskou úroveň a poté proniknout nahoru celým systémem formou nepřímých voleb tak, že by činovníci na všech úrovních mohli

být voleni ve svobodné soutěži a z řad níže postavených činovníků.¹³⁶ Což by mohlo v rámci existujících státních institucí vytvořit strukturu, ve které by činovníci a úředníci byli odpovědní směrem dolů až k nejnižším oficiálním představitelům, kteří by byli voleni přímo. To by bylo naprosto odlišné od stávajícího stavu, kdy se tito činitelé zodpovídají směrem vzhůru. To by obvyčejným lidem dalo možnost mluvit do veřejných záležitostí a získat pocit, že mluvit mohou. Teoreticky je možné představit si, že takový způsob bude implementován jak do státních, tak do stranických struktur, čímž by mohl být stranický aparát udržován v rámci demokratických nepřímých voleb.

Metodě nepřímých voleb nebyla v posledních teoriích demokracie věnována přílišná pozornost, což může být v řadách politologů a politických teoretiků známkou odporu proti promyšlení jiného druhu demokracie než toho, který teď představuje konvenční model. Možná by mohl být způsobem řešení problému jednotlivých stupňů v zemi tak ohromné, jako Čína je.

Byť něco takového není zcela vyloučeno, nikdo, kdo trochu vidí do čínského systému, by výše řečené nejspíš neshledal jako příliš pravděpodobný scénář. Je třeba si připomenout, že to, co Čína znovuobjevila, je diktatura, nikoli demokracie. Pokud existuje jen jediná věc, ve které na nejvyšších místech panuje podle všeho úplná shoda, pak v tom, že cokoli, co zavání skutečnou demokracií, představuje nebezpečí pro nanejvýš důležitou stabilitu a není přípustné vzhledem k odhodlání režimu hájit v prvé řadě sebe sama.

Scénář 5. Dokonalý fašistický stát. Ve stopách toho, čemu jsem se věnoval ve druhé kapitole, když jsem rozebíral „hypotézu síly“, mohlo by vedení odnout veškerou opatrnost stranou, nechat se vést ambicemi a rekonstruovat Čínu jako ideologický silný stát. Teng radil zemi, aby „skryvala své schopnosti a čekala na příležitost“. Možná že nastal čas, aby doba čekání skončila.

Architektura silného státu je už vytvořená: struktura státostраны, jednota strany a armády, byrokracie propagandy a kontroly, všudypřítomné bezpečnostní síly. Za vlády vedení po roce 2012 se kyvadlo přehouplo ze strany víry ve svou vlastní schopnost kupovat si legitimitu na stranu většího spoléhání

¹³⁶ V knize *The China Model* Bell naznačuje, že demokracie na lokální úrovni by se mohla stát dostatečnou podmínkou k tomu, aby zabezpečila opravdovou legitimitu režimu za předpokladu, že by zbytek systému fungoval efektivně a myslel to upřímně s dobře fungujícím a otevřeným „meritokratickým“ systémem výběru a povyšování vůdců.

se na kontrolní kapacitu. Posílilo centrální politické řízení. Hlavní vůdce ve svých rukou pro sebe zkoncentroval moc. Podnikání a občanská společnost byly sjednoceny do organizací, které řídí strana. Cenzura a řízení stability byly zpřísněny. Propaganda, politické vzdělávání a ideologická práce jsou důraznější. Masové kampaně a práce s masovými organizacemi jsou zpět a jsou využívány se větší hrdostí. Hlavní vůdce spěje ke kultu osobnosti a dává pocítit svou moc. Napomíná kádry, aby „konání práce v ideologické sféře dávali velkou prioritu v rámci denní agendy“ a aby si „osvojili ducha Mao Ce-tunga“. Jednoho dne si svolává spisovatele a umělce a instruuje je, že hlavní povinností kulturního pracovníka je služba národu a straně. Další den přednáší architektům o tom, aby se odklonili od designu „podivných budov“, a ještě ten den poučuje think-tanky, aby ve své práci věnovaly pozornost stranickému vedení. A jednoho dne nejdůležitější noviny publikují článek o jeho pracovním dni, plném práce. Začíná ještě před snídaní papírováním a vyřizováním dokumentů, které mu přišly na stůl až po půlnoci, a končí pozdě večer, kdy nalézá „šestí ve vyčerpání“.¹³⁷ Jeho práce a myšlenky jsou publikovány ve vícevazkových vydáních a v mnoha jazycích. Čínská Akademie sociálních věd organizuje impozantní program rozmanitých výzkumných projektů, které se zabírají myšlenkami Si Ťin-pchinga. V dubnu 2015 je Ústřední stranickou školou vydána aplikace pro čtení v počítačích se Si Ťin-pchingovými poznámkami a pracemi, kterou okamžitě internetoví aktivisté překřtí na „Malou rudou aplikaci“. Dvacátého třetího září 2015 vypustí do světa na Youtube *Lidový deník klip* (opravu hnusný), který je součástí série nazvané *Kdo je táta Si?*, v němž zahraniční studenti vychvalují tohoto ohromného muže, oceňují ho ve všem, počínaje jeho silou a moudrostí a konče jeho zájmem a šarmem.

Dospěl jsem k závěru, že čínská kontrolokracie je perfektní diktatura. Nezávisí na komandování většiny lidí v jejich každodenním životě a ve většině se může spoléhat na jejich podvolení se a autocenzuru. Ale za fasádou měkkého přístupu se skrývá tvrdá realita dokonalé kontroly, která dokáže být krutě necitelná, když je potřeba, a totalitní systém kontroly, jehož nemilosrdnost je známa všem. Si Ťin-pching posunul systém vládnutí od zjevné měkkosti směrem k méně zastírané tvrdosti.

¹³⁷ To všechno se odehrálo během čtyřtyřidenního období od října do listopadu 2014.

Nicméně silný stát potřebuje navíc ke svému administrativnímu ukotvení také ideologii. Totální státní moc potřebuje ke svému užívání více než jen záminku nutnosti zachování stability, potřebuje ospravedlnění, které pochází od vyšších idejí a principů. Ale vzkríšení klasické komunistické ideologie by už nebylo důvěryhodné. Nový čínský silný stát tedy potřebuje nějakou novou ideologii. A tato ideologie možná vznikla v Si Ťin-pchingově myšlence Snu o Číně.

Není vyloučeno, že idea Snu o Číně se ukáže jen jako prázdné řeči pramálo významu, stejně jako předchozí náznamy nějaké ideologie. Může se však také stát novým narativem oživené Číny, příběhem, který čerpá spíš z čínské historie než z marxistické teorie a který se týká srdce národa, nacionalismu, síly, jednoty a patriotismu. Když Mao v roce 1949 vyhlásil vznik Čínské lidové republiky, jeho poselstvím bylo, že Čína znovu povstala. Zařadil tehdy revoluci do tradice národa a jeho velikosti. Pak se ztratil ve fan-tazírování o revoluci, ale ti, kteří přišli po něm, se navrátili k budování státu. K jednotící ideji o čínské velikosti. Ta se možná právě nachází v procesu hledání ideologického vyjádření.

Je to dobře možné, protože narativ národní velikosti rezonuje v čínské imaginaci a tradici. Tuto rezonanci nedokázala oslovit idea „harmonické společnosti“. A existují náznamy, že Si Ťin-pchingovo prosazování této myšlenky zabírá. Hned jak z úst vypustil slovo „sen“, celý systém se rozhoupal do akce, aby dal jeho signálu obsah a význam. Přes noc tento narativ poskytl smysl a stal se ukazatelem pro všechny aktivity strany, státu, vzdělávacích a jiných organizací a institucí. Stal se objektem studia na všech úrovních stranického systému, na školách, univerzitách. Vedou se o něm diskuse v oficiálních médiích a na internetu. Když strana na začátku roku 2015 vydala instrukci o zesílení ideologické práce v rámci vysokoškolského vzdělávání, idea Snu o Číně se stala jádrem tohoto rozšířeného politického vzdělávání pro všechny vysoké školy. Na konci ledna na konferenci o implementaci této instrukce bylo řečeno, že „z celého srdce podporujeme stranické vedení [...] a jeho usnesení o čínském národu prostřednictvím ideje Snu o Číně“. Heslo je vyvěšeno na oficiálním webu strany, jí přidružených organizací a objevuje se ve státním systému jako idea u těch, kteří si přejí vyjádřit svoji loajalitu a musí ji nějak projevit, byť jen jako slovní podporu. Transparent před vládní budovou v Šanghaji, oslavující 65. výročí revoluce v roce 2014 hlásal: „Východ je rudý. Čínský sen.“ Heslo se stalo vyvrcholením projevu předsedy

vlády Li Kche-čchianga, v němž na Všečínském shromáždění lidových zástupců v roce 2015 přednesl zprávu o činnosti vlády v roce 2014.

Jestliže Sen o Číně představuje ideologii, jakého je druhu? Sám Si Ťin-pching, když její poprvé prezentoval, o něm mluvil jako o „největším snu čínského národa v nedávných časech“ a dodal, že „budoucnost každého jednotlivce a jeho osud jsou těsně spjatý s budoucností a osudem země a národa“. Zásadním poselstvím této proklamace je ona jednota národa a jednotivce.

Si Ťin-pching prezentoval tento narativ jako dvojnásobný příběh, nejen jako vyprávění o národě a jeho velikosti, ale také jako vyprávění o vztahu mezi státem a lidmi. Tento dvojitý význam byl rychle v následných výkladech uchopen a je neustále opakován. Za povšimnutí stojí obsáhlý článek z 5. dubna 2013 na úvodní stránce *Pekingského deníku*, stranických novinách vydávaných v hlavním městě:

„Muživat Sen o Číně k zajištění konsenzu a sjednocení síly. [...] Široce vyhlášovat a realizovat, že Sen o Číně o velkém oživení čínského národa je přesně to, co posílí národ, oživí jeho etnické skupiny a poslouží lidu. [...] Široce vyhlášovat, že budoucnost každého jednotlivce a jeho osud je těsně spjatý s budoucností a osudem země a národa. [...] Široce vyhlášovat, že vlastněctví je jádrem národního ducha. [...] Podporovat vlastněctví jako duši silné a povzbuzené země, která spojuje mysl a nabývá síly, a jako duchovní sílu, jež posiluje a spojuje čínský lid. [...] Široce vyhlášovat, že realizace Snu o Číně vyžaduje upevnění čínských síly. Široce vyhlášovat, že Sen o Číně je snem národa a je také snem každého čínského člověka.“

Není to jen pouhá oslava národní velikosti. V myšlence je obsaženo, že národní velikost a štěstí individualů jsou jedno a totéž a nerozlučně spjaté, že neexistuje individuální štěstí bez národní velikosti.

Je to úplně něco jiného než to, o čem by si člověk mohl myslet, že je inspirací Snu o Číně, totiž Americký sen. Tento termín razil ve své knize *The Epic of America* z roku 1931 historik James Truslow Adams. V tomto případě jde o sen o společenském řádu, ve kterém každý muž či žena mohou realizovat v co největší míře svoje schopnosti a být uznáváni druhými jako jim rovní. To byl sen o osobním usilování a spravedlnosti. Sen o Číně je sen o národním usilování a o tom, že národ vždy stojí na prvním místě před lidmi, ze kterých se skládá. Tvrdí se v něm, že jejich usilování se může naplnit jen tehdy, naplní-li se usilování národa.

Ideologie jsou nebezpečné. To, co vidíme ve Snu o Číně, je zárodek ideologie, která je krajně nebezpečná, protože je založená na rétorice síly a národní velikosti a protože, v konečných důsledcích, je to ideologie, ve které přestává člověk existovat jako autonomní bytost a je zahrnut pod národ. Pokud individuální štěstí pramení v národní velikosti, pak prosazování národní velikosti je nerozdělitelné nejvyšší dobro. Pokud národní velikost vytváří individuální štěstí – jelikož osud každého jedince je neoddtělitelně spojen s osudem národa – pak neexistuje žádné autonomní dobro jednotlivých mužů a žen, jež by mohlo překážet projektu národa či politice státostраны, která je správcem tohoto projektu. Neexistuje žádné nezávislé dobro individua, které by mohlo omezovat či stát v cestě tomu, co je chápáno jako dobro národa nebo jako síla státu. Jestli je v zájmu národa represe, agrese a nakonec válka, pak tato politika je ideologickým příkazem pro dobro „budoucnosti a osudu každého jedince“.

Ve svém jádru je tato myšlenka jednoty mezi národem a jedincem fašistickou ideou, skutečně fašistickou myšlenkou. Každá komunistická ideologie (i když samozřejmě ne praxe) je postavena na duchu osvícenství, v jehož rámci jsou lidé cílem a všechny systémy jsou pro jeho dobro a prosazují sebe samy jako dobré pro každého muže a ženu. Vrcholnou hrůzou fašistické ideologie, jak vyrostla v Evropě, bylo odmítnutí moderního osvícenství eliminací autonomie jednotlivce. Vlády jsou tedy od toho, aby sloužily věci národní velikosti. Národ a člověk jedno jsou, národní velikost tedy je pro dobro jeho lidu, pro jednotivce neexistuje jiná cesta k prosperitě než ve spojení s národem. A nakonec, pokud je válka v národním zájmu, je to pro dobro jednotlivců, kteří tvoří stavební bloky národa. Toto není žádné abstraktní teoretizování. Ve fašistické Evropě neexistovala žádná omezení pro represe, žádná omezení pro agrese, žádná omezení pro zlo, žádná omezení pro politické vraždy a žádná omezení pro oběti, které by nebyly pro dobro lidí. Právě pod vlivem této ideologie mohl evropský fašismus uctívat válku jako arénu národní slávy a coby prostředek zdravé, lidu prospěšné očisty.

Nový čínský stát byvá jinde popisován jako fašistický. Například Ju Tše (Yu Jie) v knize *Si T'in-pching: Kmotr Číny (Xi Jinping: China's Godfather)* (což je kritická biografie publikovaná čínsky na Tchaj-wanu a v Hongkongu) v interview popsal režim jako fašistický, protože je agresivní, nacionalistický a militaristický. Ale to je nedorozumění. Stát není fašistický, protože

je nacionalistický: je fašistický, jestliže jeho nacionalismus je založený na fašistické ideologii. Nacionalistický stát je jedna věc, nacionalistický stát, který se sám hájí do hávu ideologie, je věc jiná.

Je však příliš brzy rozhodnout. Po Maovi až do příchodu Si T'in-pchinga byl čínský stát podle mého schématu triviální, úspěšný a stále sílící, ale s režimem, který se pečlivě věnoval sebezáchově a byl připravený akceptovat téměř úplně všechno za jakoukoliv cenu, jen aby udržel stabilitu. Tak to může dost dobře dál pokračovat. Čínský stát je sofistlikovanou diktaturou, s ohledem na dnešní stav věci však stále ještě ne ideologický stát. Má blízko k totalitnímu režimu, ale v plném slova smyslu jím není.

Je to ale také režim, který je ještě stále formován. Na jeho současnou pracovanou podobu není hezký pohled. Jeho stávající vedení krok za krokem utužuje diktátorskou kontrolu. Rok 2015 nebyl pro vedení dobrým rokem. Ukázalo se, že jak doma, tak navenek se ekonomický růst zpomaluje. Krach na burze, pokles hodnoty měny, exploze s řadou mrtvých (počet obětí 173, stovky dalších zraněny) v chemickém skladu v Tchien-tinu, což nebyla náhodná nehoda, ale výsledek obcházení pravidel v důsledku politické korrupce. To všechno se spiklo, aby podkopalo důvěryhodnost režimu, který odvozuje svou legitimitu z vedení směrem k bezpečí a ekonomické výkonnosti. Logika je pokřivená. V zemi panuje větší diktatura, tedy je zapotřebí ji víc ospravedlnovat. Ale pokud se ve vládnutí nedaří nalézat dostatečně ospravedlnění legitimity, proto se ještě víc musí režim spoléhat na kontrolu. Jeho reputace, založená na schopnosti stabilně a pevně řídit hospodářství, je v troskách, tedy režim se musí pro ospravedlnění obrátit někam jinam, k narativu a ideologii. Narůstá tedy důležitost propagandy, politického vzdělávání, masových kampaní a nové rétoriky plné národní velikosti, nacionalismu a šovinismu. A superretoriky Snu o Číně.

Vůdci nyní mluví novým a asertivním ideologickým jazykem a je jako vždy nerozumné nenaslouchat tomu, co říkají. Když se mocní vůdci přimknou k ideologii, znamená to vždy nebezpečí a osatní musí začít dávat pozor. Jejich stát by se mohl pozvednout natolik, že by již nebylo možné dál vyčkávat, až přijde jejich čas. Ekonomický růst nemusí být dostačujícím narativem, pokud je základním projektem národní velikost. Stáostрана a její kontrolokracie už jako *raison d'être* nemusí dostačovat bez mnohem silnějšího ospravedlnění. Ideologie se připravová a možná se její použití stane nevyhnutelné. Může se to zvrhnout k úplnému a všehoschopnému

diktátorskému režimu. Jsme možná svědky toho, že se Čína pozvedá nejen ekonomicky, ale také neodolatelně k silnému státu.

Z toho, co víme, lze ještě usuzovat, že Si Ťin-pching zatím nemusí být plně v zajetí ideologie. Může jen experimentovat se slogany, které fungují. Avšak zahrávat si s ideologií znamená zahrávat si s ohněm. Si Ťin-pching může touto nebezpečnou hrou, být třeba nevědomky, uvolitit síly, které jsou nejen mocné, ale také děsivé, které mohou začít žít svým vlastním životem a ovládnout svého původce tak, jak sám ani nepředpokládal. Velká a silná země, mocný stát, chytrý a ambiciózní vůdce – to dává součet sil, se kterými se musí počítat. Velká a silná země, mocný stát, chytrý a ambiciózní vůdce, vedoucí ideologie – to dává součet sil, kterých je třeba se obávat.

Toto je dle mého mínění druhý nejpravděpodobnější scénář. Pokud je čínský stát na cestě k tomu, aby se proměnil v silný stát, pak to musí být stát ideologický. A zdá se, že není k dispozici žádná jiná použitelná ideologie než ta, která má fašizoidní rysy. Ve volbě mezi dvojicí mých nejpravděpodobnějších scénářů má navrch ideologie. Jestli čínský stát stále funguje jako správce ekonomického růstu a politické kontroly a tuto roli vykonává efektivně, je pravděpodobné, že zůstane diktátorským režimem, byť pragmatickým. Pokud se stává stále víc závislý na ideologii a opírá se o narativ, v jehož rámci jsou jednotlivci zahrnuti v prvé řadě do národa, učiní ze sebe totalitní stát toho nejpochmurnějšího a nejhrůzivějšího druhu; druhu, ve kterém se člověk stává pouze součástí „masy“ a vůbec nezáleží na jeho individualitě. Ideologický silný stát je na základě historických zkušeností nebezpečný. Pokud si začne libovat ve svém vlastním příběhu o národní slávě, je nepravděpodobné, že by u něj převážil pragmatismus, a nikdo nemůže s jistotou říct, co bude následovat. Na základě svého průběžného sledování slov a činů nového vedení jsem se přiklonil k závěru, že můj první scénář je vysoce pravděpodobný. Nyní, v okamžiku dokončování tohoto výzkumu, mi instinkt napovídá, že naopak nejpravděpodobnější z mých scénářů je ten závěrečný.

Bibliografie

- Adams, James Truslow. *The Epic of America*. New York, 1931.
- Arendt, Hannah. *The Origins of Totalitarianism*. New York, 1951.
- Asian Development Bank. *People's Republic of China: Toward Establishing a Rural Health Protection Scheme*. Manila: ADB, 2002.
- Beardson, Timothy. *Stumbling Giant: The Threats to China's Future*. New Haven: Yale University Press, 2014.
- Bell, Daniel A. *The China Model: Political Meritocracy and the Limits of Democracy*. Princeton: Princeton University Press, 2015.
- Bell, Daniel A. *China's New Confucianism: Politics and Everyday Life in a Changing Society*. Princeton: Princeton University Press, 2008.
- Bertin, Isaiah. *The Crooked Timber of Humanity*. London: John Murray, 1990.
- Bosker, Bianca. *Original Copies: Architectural Mimicry in Contemporary China*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2013.
- Briggs, Asa. „The welfare-state in historical perspective.“ *Archives européennes de Sociologie* 2, no. 2 (1961): 221–59.
- Callahan, William A. *China Dreams: 20 Visions of the Future*. Oxford: Oxford University Press, 2013.
- Callahan, William A. *China: The Pessimistic Nation*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Callick, Rowan. *The Party Forever: Inside China's Modern Communist Elite*. New York: Palgrave Macmillan, 2013.
- Cardenal, Juan Pablo, and Heriberto Araujo. *China's Silent Army: The Pioneers, Traders, Fixers and Workers Who Are Remaking the World in Beijing's Image*. London: Allen Lane, 2013.
- Carillo, Beatrice, and Jane Duckett, eds. *China's Changing Welfare Mix: Local Perspectives*. London: Routledge, 2011.
- CCP. *Decision on Several Key Issues Concerning the Establishment of the Socialist Market Economy System*. Third Plenum of the 14th Central Committee of the Chinese Communist Party, Beijing, 14 November 1993.
- Coase, Ronald, and Ning Wang. *How China Became Capitalist*. New York: Palgrave Macmillan, 2013.
- Cook, S., N. Kabeer, and G. Suwannarat, eds. *Social Protection in Asia*. Delhi: Har-Anand Publications, 2003.

- Davis, D., and F. Wang, eds. *Creating Wealth and Poverty in Postsocialist China*. Stanford: Stanford University Press, 2009.
- Dickson, Bruce J., and Jie Chen. *Allies of the State: Democratic Support and Regime Support among China's Private Entrepreneurs*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2010.
- Dikötter, Frank. *The Tragedy of Liberation: A History of the Chinese Revolution 1945–1957*. London: Bloomsbury, 2013.
- Dorfman, Mark C., Robert Holzmann, Philip O'Keefe, Dewen Wang, Yvonne Sin, and Richard Hinz. *China's Pension System: A Vision*. Washington, DC: World Bank, 2013.
- Eimer, David. *The Emperor Far Away: Travels at the Edge of China*. New York: Bloomsbury, 2014.
- Fenby, Jonathan. *Tiger Head, Snake Tails: China Today, How It Got There and Where It Is Heading*. New York: Simon & Schuster, 2012.
- Fenby, Jonathan. *Will China Dominate the 21st Century?* London: Polity Press, 2014.
- Fewsmith, Joseph. *The Logic and Limits of Political Reform in China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Finer, S. E. *The History of Government*. Vols. 1–3. Oxford: Oxford University Press, 1997.
- Gao, Qin. „Redistributive nature of the Chinese social benefit system: Progressive or regressive?“ *China Quarterly* 2 (2010): 1–19.
- Gao, Qin, Sui Yang, and Shi Li. „The Chinese welfare-state in transition: 1988–2007.“ *Journal of Social Policy* 42 (2013): 743–62.
- Gao, Q., I. Garfinkel, and F. Zhai. „Anti-poverty effectiveness of the minimum living standard assistance policy in Urban China.“ *Review of Income and Wealth* 55 (2009): 630–55.
- Garnaut, Ross, Cai Fang, and Ligang Song, eds. *China: A New Model for Growth and Development*. Canberra: Australian National University Press, 2013.
- Givens, John Wagner. „Suing dragons? Taking the Chinese state to court.“ *DPhil thesis*. St. Antony's College, University of Oxford, 2012.
- Greenhalgh, Susan. *Just One Child: Science and Policy in Deng's China*. Berkeley: University of California Press, 2008.
- Gustafsson, Björn, Li Shi, and Hiroshi Sato. „Data for studying earnings, the distribution of household income and poverty in China.“ *China Economic Review* 30 (2014): 419–31.
- Gustafsson, Björn, Li Shi, and Terry Sicular, eds. *Inequality and Public Policy in China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Gustafsson, B., and Q. Deng. „Dibao receipt and its importance for combating poverty in urban China.“ *Poverty & Public Policy* 3 (2011): 1–32.
- Holdstock, Nick. *China's Forgotten People: Xinjiang Terror and the Chinese State*. London: I. B. Tauris, 2015.
- Holliday, I., and P. Wilding, eds. *Welfare Capitalism in East Asia*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004.
- Hsu, Jennifer Y. J., and Reza Hasmath, eds. *The Chinese Corporatist State: Adaptation, Survival and Resistance*. London: Routledge, 2013.
- Huang, Yasheng. *Capitalism with Chinese Characteristics: Entrepreneurship and the State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- Chan, C. K., K. L. Ngok, and D. Phillips. *Social Policy in China: Development and Well-being*. Bristol: Policy Press, 2008.
- Chang, Jung. *Empress Dowager Cixi: The Concubine Who Launched Modern China*. London: Vintage, 2014.
- Chang, Jung, and Jon Halliday. *Mao: The Unknown Story*. London: Vintage, 2006.
- Christensen, Thomas J. *The China Challenge: Shaping the Choices of a Rising Power*. New York: Norton, 2015.
- Jacques, Martin. *When China Rules the World*. London: Penguin, 2012.
- Johnson, Ian. *Wild Grass: China's Revolution From Below*. New York: Penguin, 2015.
- Joseph, William A., ed. *Politics in China: An Introduction*. New York: Oxford University Press, 2010.
- Keynes, John Maynard. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London, 1936.
- Kinkel, Jonathan, and William Hurst. „Access to justice in post-Mao China: Assessing the politics of criminal and administrative law.“ *Journal of East Asian Studies* 11 (2011): 467–99.
- Kissinger, Henry. *On China*. New York: Penguin, 2011.
- Knight, John, and Sai Ding. *China's Remarkable Economic Growth*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- Knight, John, and Lina Song. *Towards a Labour Market in China*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Kwon Huck-ju. „The reform of the developmental welfare-state in East Asia.“ *International Journal of Social Welfare* 18 (2009): 12–21.
- Kwon Huck-ju, ed. *Transforming the Developmental Welfare State in East Asia*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005.
- Kwong, Julia. *The Political Economy of Corruption in China*. New York: M. E. Sharpe, 1997.

- Lam, Willy Wo-lap. *Chinese Politics in the Era of Xi Jinping: Renaissance, Reform, or Retrogression?* London: Routledge, 2015.
- Lampton, David M. *Following the Leader: Ruling China, From Deng Xiaoping to Xi Jinping*. Berkeley: University of California Press, 2014.
- Laruelle, Marlene, and Sebastian Peyrouse. *The Chinese Question in Central Asia: Domestic Order, Social Change and the Chinese Factor*. New York: Herst, 2012.
- Lee, Il Hyoung, Muraza Syed, and Liu Xueyan. „Is China over-investing and does it matter?“ IMF Working Paper, Asia and Pacific Department, November 2012.
- Leibold, James, and Chen Yangbin, eds. *Minority Education in China: Balancing Unity and Diversity in an Era of Critical Pluralism*. Hong Kong: Hong Kong University Press, 2014.
- Leonard, Mark. *What Does China Think?* London: Fourth Estate, 2008.
- Leung, J. C. B., and R. Nann. *Authority and Benevolence: Social Welfare in China*. Hong Kong: Chinese University Press, 1995.
- Li Shi, Hiroshi Sato, and Terry Sicular, eds. *Rising Inequality in China: Challenges to a Harmonious Society*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Lieberthal, Kenneth. *Governing China: From Revolution through Reform*. 2nd ed. New York: Norton, 2004.
- Lieberthal, Kenneth G., Cheng Li, and Yu Keping, eds. *China's Political Development: Chinese and American Perspectives*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2014.
- Lim, Louisa. *The People's Republic of Amnesia: Tiananmen Revisited*. New York: Oxford University Press, 2014.
- Link, Perry. „Politics and the Chinese language.“ *ChinaFile*, 24 December 2012.
- Loh, Christine. *Underground Front: The Chinese Communist Party in Hong Kong*. Hong Kong: Hong Kong University Press, 2010.
- Lora-Wainwright, Anna. *Fighting for Breath: Living Morally and Dying of Cancer in a Chinese Village*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2013.
- Luttwak, Edward N. *The Rise of China Vs. The Logic of Strategy*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2012.
- Madsen, Richard. *China and the American Dream: A Moral Inquiry*. Berkeley: University of California Press, 1995.
- McGregor, Richard. *The Party: The Secret World of China's Communist Rulers*. London: Penguin, 2012.
- Miller, Tom. *China's Urban Billion: The Story behind the Biggest Migration in Human History*. London: Palgrave Macmillan, 2012.
- Mitter, Rana. *A Bitter Revolution: China's Struggle with the Modern World*. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Mitter, Rana. *China's War with Japan, 1937–1945: The Struggle for Survival*. London: Allen Lane, 2013.
- Mitter, Rana. *Modern China*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Murphy, Rachel. *How Migrant Labour's Changing Rural China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Nathan, Andrew J., and Andrew Scobell. *China's Search for Security*. New York: Columbia University Press, 2012.
- O'Brien, Kevin J., ed. *Popular Protest in China*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2008.
- Orwell, George. *Orwell in Spain*, edited by Peter Davison. London: Penguin, 2001.
- Osburg, John. *Anxious Wealth: Money and Morality among China's New Rich*. Stanford: Stanford University Press, 2013.
- Osnos, Evan. *Age of Ambition: Chasing Fortune, Truth, and Faith in the New China*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2014.
- Pantsov, Alexander V., and Steven I. Levine. *Deng Xiaoping: A Revolutionary Life*. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Paulson, Henry M., Jr. *Dealing with China: An Insider Unmasks the New Economic Superpower*. New York: Twelve, 2015.
- Pei Minxin. *China's Trapped Transition: The Limits of Developmental Autocracy*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2006.
- Pettis, Michael. *The Great Rebalancing: Trade, Conflict, and the Perilous Road Ahead for the World Economy*. Princeton: Princeton University Press, 2013.
- Read, Benjamin L. *Roots of the State: Neighborhood Organization and Social Networks in Beijing and Taipei*. Stanford: Stanford University Press, 2012.
- Ringen, Stein. *Nation of Devils: Democratic Leadership and the Problem of Obedience*. New Haven: Yale University Press, 2013.
- Ringen, Stein. *What Democracy Is For: On Freedom and Moral Government*. Princeton: Princeton University Press, 2007.
- Ringen, S., Huck-ju Kwon, Ilcheong Yi, Taekyoon Kim, and Jooha Lee. *The Korean State and Social Policy: How South Korea Lifted Itself from Poverty and Dictatorship to Affluence and Democracy*. New York: Oxford University Press, 2011.
- Rose-Ackerman, Susan, and Paul Lagunes, eds. *Greed, Corruption, and the Modern State: Essays in Political Economy*. Cheltenham: Edward Elgar, 2015.

- Rosen, Daniel H., and BeiBei Bao. *A Better Abacus for China*. New York: Rhodium Group, 2015.
- Saich, Tony. *Governance and Politics of China*. 3rd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- Saich, Tony. *Providing Public Goods in Transitional China*. New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Saich, Tony, and Bitiang Hu. *Chinese Village, Global Market: New Collectives and Rural Development*. New York: Palgrave Macmillan, 2011.
- Schell, Orville, and John Delury. *Wealth and Power: China's Long March to the Twenty-First Century*. New York: Random House, 2013.
- Shambaugh, David. *China Goes Global: The Partial Power*. New York: Oxford University Press, 2013.
- Shambaugh, David. *China's Communist Party: Atrophy and Adaptation*. Berkeley: University of California Press, 2008.
- Shambaugh, David. *The Modern Chinese State*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Shirk, Susan L. *China: Fragile Superpower*. New York: Oxford University Press, 2008.
- Shue, Vivienne, and Christine Wong, eds. *Paying for Progress in China: Public Finance, Human Welfare and Changing Patterns of Inequality*. London: Routledge, 2008.
- Simon, Karla W. *Civil Society in China*. New York: Oxford University Press, 2013.
- Sicular, Terry, Yue Ximing, Björn Gustafsson, and Li Shi. „The urban-rural income gap and inequality in China." *Review of Income and Wealth* 53 (2007): 93–126.
- Snow, Edgar. *Red Star over China*. New York, 1938.
- Solinger, Dorothy J. *Contesting Citizenship in Urban China: Peasant Migration, the State, and the Logic of Market*. Berkeley: University of California, 1999.
- Solinger, Dorothy J. „Social assistance under capitalist, authoritarian rule: Two management models in Chinese municipalities." *Journal of Contemporary Asia* 44 (2014): 500–520.
- Temple, William. *Citizen and Churchman*. London, 1941.
- Thornton, Patricia M. *Disciplining the State: Virtue, Violence and State-Making in Modern China*. Cambridge, MA: Harvard University Asia Center, 2007.
- Tocqueville, Alexis de. *Democracy in America*. Paris, 1835, 1840.
- Tsai, Kellee. *Capitalism without Democracy: The Private Sector in Contemporary China*. Ithaca: Cornell University Press, 2007.
- Tsang, Steve. „Consultative Leninism: China's new political framework." *Journal of Contemporary China* 18, no. 62 (2009): 865–80.
- Vogel, Ezra F. *Deng Xiaoping and the Transformation of China*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2011.
- Waldner, Andrew G. *China under Mao: A Revolution Derailed*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2015.
- Wasserstrom, Jeff. *China in the 21st Century: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press, 2010.
- Wedeman, Andrew. *Double Paradox: Rapid Growth and Rising Corruption in China*. Ithaca: Cornell University Press, 2012.
- Westad, Odd Arne. *Restless Empire: China and the World since 1750*. London: Bodley Head, 2012.
- Whyte, Martin K. *One Country, Two Societies: Rural-Urban Inequality in Contemporary China*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2010.
- Whyte, Martin King, Wang Feng, and Yong Cai. „Challenging myths about China's one-child policy." *The China Journal* 74 (July 2015): 144–59.
- Wong, Christine. „Reforming China's public finances for long-term growth." In Ross Garnaut, Cai Fang, and Ligang Song, eds., *China: A New Model for Growth and Development*, 199–219. Canberra: Australian National University Press, 2013.
- Wong, Linda. *Marginalization and Social Welfare in China*. London: Taylor & Francis, 1998.
- World Bank and Development Research Center of the State Council. *China 2030: Building a Modern, Harmonious, and Creative China*. Washington, DC: World Bank, 2013.
- Wu, Harry. *Re-estimating Chinese Growth*. New York: Conference Board, China Center Special Briefing Paper, 2014.
- Xi Chen. *Social Protest and Contentious Authoritarianism in China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
- Yang Dali. *Remaking the Chinese Leviathan: Market Transition and the Politics of Governance in China*. Stanford: Stanford University Press, 2006.
- Yang Jisheng. *Tombstone: The Great Chinese Famine, 1958–1962*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2013.
- Yongshun Cai. *Collective Resistance in China: Why Popular Protests Succeed or Fail*. Stanford: Stanford University Press, 2010.
- Zhang Weiwei. *The China Horizon: Glory and Dream of a Civilization State*. London: World Scientific, 2015.
- Zheng Gongcheng. *China's Social Security during Thirty Years*. Beijing: Renmin University, 2008 (in Chinese).
- Zhu Yapeng. „Housing policy in China at the crossroads: Trends and prospects." *China Journal of Social Work* 7 (2014): 189–201.

Edice XXI. století
sv. 49

Stein Ringen Perfektní diktatura Čína ve 21. století

Z anglického originálu
The Perfect Dictatorship: China in the Twenty-first Century
vydaného nakladatelstvím Hong Kong University Press
v Hongkongu v roce 2016
přeložil Jan Krist

Vydalo Nakladatelství Academia,
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.,
Vodňáckova 40, 110 00 Praha 1

Obálku a grafickou úpravu edice navrhl Jakub Troják
Odpovědný redaktor Stanislav Wimmer
Rejstříky sestavila Alena Vajnerová
Technická redaktorka Barbora Jahodová

Vydání první, Praha 2018
Ediční číslo 11949

Sazba Jakub Troják
Tisk Těšínská tiskárna, a. s., Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín
ISBN 978-80-200-2915-7

Knihy Nakladatelství Academia zakoupíte také na:
www.academia.cz
www.eknihy.academia.cz